

Республіка Туніс на міжнародному ринку туристичних послуг

Чир Н.В., к.геогр.н., доцент кафедри туризму,
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»

Єрко І.В., к.геогр.н., доцент, доцент кафедри
туризму та готельного господарства,
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки

Вступ. Сьогодні туризм є потужною рушійною силою багатьох галузей економіки. Він охопив сотні країн, сприяючи розширенню географії туристичних подорожей та вдосконаленню передових технологій обслуговування туристів. Рівень розвитку індустрії туризму в окремих країнах став показником їх загального економічного розвитку.

Туризм за суттю вирізняється багатоплановістю в отриманні соціальних результатів. У ньому поєднані можливості задовольняти потреби у відпочинку, оздоровленні, в пізнанні, естетичному сприйнятті, вдосконаленні освіти та виховання, а також у спілкуванні з людьми та природою.

Світовий туризм розвивається під впливом багатьох чинників, які можна об'єднати в три групи: демографічні, економічні, соціальні. Крім чинників, властивих саме індустрії гостинності та туризму, відмічаємо вплив зовнішнього середовища, а саме політики, права, культури, економічної та політичної стабільності, участі в міжнародних організаціях, характеру міжнародних відносин та ступеня інтегрованості у світову господарську систему, бізнес-середовища, розвитку торгівлі, транспорту, інфраструктури та науково-технічного прогресу¹.

В епоху глобалізації важлива роль відводиться і міжнародним чинникам. Серед них виділяють: пом'якшення міжнародного клімату, перехід від конфронтації між провідними державами до співробітництва і порозуміння, вирішення спірних міжнародних питань шляхом переговорного процесу. Розвиток міждержавних зв'язків і культурних обмінів між країнами привело до розширення міжособистісних зв'язків між регіонами та всередині самих регіонів. До цієї групи чинників слід віднести й ослаблення обмежень на вивіз валюти в багатьох країнах і спрощення прикордонних формальностей. Разом з тим, дану групу чинників можуть поповнювати і чинники негативного характеру, на кшталт розвитку тероризму та сепаратизму в окремих регіонах світу, соціальні потрясіння, війни тощо

Своєрідним каталізатором розвитку міжнародного туризму стали процеси інформатизації суспільства та розвиток інформаційно-комунікаційних технологій. Особливого значення для конкурентоспроможності країни на ринку

---

¹ Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) / О.О. Любіцева. – К. : Альт-прес, 2003. – 436 с.

міжнародного туризму набувають інфраструктура інформаційно-комунікаційних технологій, розвиток мережі Інтернет та доступність до неї, розробка та запровадження програмного забезпечення, розвиток електронної комерції.

Оцінюючи конкурентоспроможність країн на ринку міжнародного туризму, досліджують та враховують: стан політико-правової бази регулювання сфери міжнародного туризму в країні; тенденції бізнес-середовища та розвиток туристичної інфраструктури; ресурсний потенціал².

Актуальність теми дослідження. Республіка Туніс – держава Північної Африки із надзвичайно сприятливим для розвитку міжнародного туризму природно-ресурсним потенціалом. У давнину Туніс був центром карфагенської держави, потім став серцем римської провінції Африки. У XVI ст. Туніс потрапив під владу Туреччини, а в кінці XIX ст. став протекторатом Франції. У 1956 р. була проголошена незалежність країни³.

Сьогодні, будучи аграрно-індустріальною державою, уряд країни визнав сферу гостинності пріоритетним напрямом розвитку економіки. Доходи від туризму покривають 60% торгового дефіциту країни, випередивши за цим показником Марокко, Кенію та Сенегал⁴.

Туніс як туристична дестинація активно завойовує позиції на міжнародному туристичному ринку, про що свідчить зростаючий інтерес іноземних туристів, а також стабільне підвищення рівня туристичних прибуттів та прибутків від міжнародного туризму впродовж останніх років. Тому питання, пов'язані з оцінкою туристичного потенціалу, його ефективного використання під час формування та реалізації туристичного продукту, особливості розвитку туристичного ринку в досліджуваній країні набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Питанню розвитку міжнародного туризму присвячена ціла низка наукових праць зарубіжних та вітчизняних учених. Серед них варто згадати напрацювання А. Александрової, В. Безносюка, М. Долішнього, В. Євдокименка, В. Квартальнова, Н. Коніщева, В. Кравціва, В. Мацоли, Л. Шевчука, О. Бейдика, С. Кузика, О. Стафійчука, О. Любіцевої, М. Мальської, Н. Крачила та інших⁵.

---

² Темник І.О. Умови та чинники розвитку міжнародного туризму / І.О. Темник // «Ефективна економіка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/stati_ukr/temnyk.htm

³ Масляк П.О. Країнознавство : підручник / П.О. Масляк. – К.: Знання, 2007. – 292 с.

⁴ Салига Н.М. Вплив міжнародного туризму на економіку країн Північної Африки / Н.М. Салига // Матеріали І Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку» (м. Бердянськ, 20-21 квітня 2017 р.). – Бердянськ : БДПУ, 2017. – Ч.1. – С. 77-80.

⁵ Александрова А.Ю. Международный туризм: учебное пособие для вузов. – М.: Аспект-Пресс, 2001. – 464 с.

Квартальнов В.А. Туризм: теория и практика. – Москва : «Финансы и статистика», 2008. – 157 с.

Крачило Н.Л. География туризма. – К., 1987. – 208 с.

Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) / О.О. Любіцева. – К.: Альт-прес, 2003. – 436 с.

Мальська М.П. Міжнародний туризм і сфера послуг / М.П. Мальська, Н.В. Антонюк, Н.М. Ганич. : підруч. – К.: Знання, 2008. – 661 с.

Окремі аспекти дослідження туристично-рекреаційного потенціалу Тунісу знаходимо в контексті дослідження Північноафриканського туристичного регіону в працях І.В. Смалья, П.О. Масляка, В.В. Безуглого, А.Ю. Парфіненка, М.П. Мальської⁶. Наукові праці щодо особливостей розвитку туристичної сфери Туніської Республіки та її місця на міжнародному ринку туризму як такі, зустрічаються вкрай рідко. Крім того, розвиток туризму, особливо в контексті міжнародного масштабу, настільки динамічний процес, що виникає необхідність відслідковувати сучасні тенденції його розвитку в регіональному аспекті.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному аналізі сучасних тенденцій розвитку туристичного ринку Тунісу, його місця на ринку туристичних послуг Африканського регіону та світу в цілому. Здійснено комплексний аналіз статистичних показників UNWTO, на основі яких досліджено динаміку туристичних прибуттів та доходів від міжнародного туризму, географію в'їзного туризму Республіки Туніс, з'ясовано його цільову структуру. Проведено оцінку наявного туристично-рекреаційного потенціалу, на основі чого виділено перспективні вектори розвитку туристичної діяльності туристичної дестинації.

Основна частина. Важливу роль у розвитку туризму та рекреації Тунісу відіграє географічне положення. Упродовж тривалого історичного минулого країну називали «воротами в Середземне море», так як через її територію проходили шляхи, що з'єднували західну Сахару, приатлантичні райони Тропічної Африки з Близьким Сходом та Європою.

Довжина берегової лінії країни становить 1148 км. Прямолінійні і мало розчленовані береги переважно скидового та брилового походження, утворені внаслідок розчленування, та підтопленням височин у вигляді горстів, які виступають в обрисах берегової лінії мисами та півостровами. Різко розрізняються північне і східне узбережжя Тунісу зі скелястим та стрімчастим узбережжям, ускладнені дрібними бухтами. Східне узбережжя країни майже всюди низьке, місцями заболочене. Тут багато дрібних і великих лагун. На південь від затоки Хаммамет вздовж усього узбережжя тягнеться шельфова зона з середніми глибинами 100-200 м⁷.

Природно-ресурсний потенціал виступає потужною основою розвитку туристичного бізнесу досліджуваного регіону. В межах території країни переважає рівнинний рельєф. Основні гірські масиви є східним продовженням гір Атласу і займають менше 1/3 площі Тунісу. У межах країни вони

---

⁶ Безуглий В.В. Регіональна економічна та соціальна географія світу: посібник / В.В. Безуглий, С.В. Козинець. – К. : Видавничий центр «Академія», 2008. – 688 с.

Масляк П.О. Країнознавство : підручник / П.О. Масляк. – К. : Знання, 2007. – 292 с.

Міжнародний туризм і сфера послуг [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М.П. Мальська, Н.В. Антонюк, Н.М. Ганич. – К. : Знання, 2008. – 661 с.

Парфіненко А.Ю. Туристичне країнознавство : навч. посіб. / А.Ю. Парфіненко. – Харків : Бурун Книга, 2009. – 288 с.

Смаль І.В. Туристичні ресурси світу / І.В. Смаль. – Ніжин : Видавництво ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. – 336 с.

⁷ Смаль І.В. Туристичні ресурси світу / І.В. Смаль. – Ніжин : Видавництво ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. – 336 с.

утворюють три хребти: Тель-Атлас – на півночі, Тебесса – на півдні, а також Туніський хребет. Окремі відроги Туніського хребта простягаються на північний схід країни аж до півострова, що розділяє Туніську затоку і затоку Хаммамет.

Уся гірська система в кінці неогену зазнала сильного вертикального підняття, що відокремило її від гір Південної Європи і визначило сучасні обриси⁸. Гірські ланцюги Атласу на території Тунісу невисокі – в середньому 1200-1400 м. У західній частині Туніського хребта знаходиться найвища точка країни – гора Шамба (1544 м).

Гірські вершини даної частини Атлаських гір мають округлі форми, що утворились внаслідок фізичного вивітрювання. Хребти доповнюються кам'янистими розсипами і розділені вузькими ущелинами. Між зонами хребтів на висоті 1000-1200 м лежить смуга внутрішніх високих плато (месет), які відповідають міжгірним прогинам. Високі плато на сході звужуються і розділяються невеликими бриловими хребтами.

Найбільшим багатством Тунісу вважаються пляжні ресурси. Вони переважно піщані. Найкращими пляжними ресурсами володіє східне узбережжя країни – так звана зона Сахелю.

Кліматичні рекреаційні ресурси Тунісу сприятливі для пляжного туризму впродовж року. Клімат на більшості території субтропічний середземноморський, з жарким сухим літом та прохолодною вологою зимою. В північній частині країни переважає сухий субтропічний клімат середземноморського типу, на півдні – жаркий клімат тропічних пустель і напівпустель.

Середні річні температури коливаються від +22°C до 32°C, зимові – від +5°C до 12°C (рис.1). Різниця між середніми температурами найжаркішого і найхолоднішого місяців не перевищує 15-18°C. Головні кліматичні відмінності в межах цієї відносно невеликої країни визначаються не середніми температурами, а ступенем континентальності, а також кількістю опадів.

Лімітуючим чинником розвитку туризму природного генезису можуть виступати місцеві вітри та піщані бурі. Найбільш важко переноситься сирокко – вітер, що дме впродовж 2-3 днів із Сахари, і має щорічний характер. Температура повітря при сирокко може сягати +53-59°C.

На півдні країни (південніше затоки Габес) клімат більш континентальний і сухіший. Найбільш спекотні місяці – липень і серпень із денними температурами до +40°C, а у найбільш «дощовому» жовтні випадає не більше 33 мм опадів. Східне узбережжя зі своїм м'яким кліматом, піщаними пляжами є відмінним місцем для відпочинку. Не випадково тут знаходяться основні туристичні центри країни: Туніс, Хаммамет, Набуль, Сус і Монастір.

---

⁸ Атлаські гори [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://npu.edu.ua/!e-book/book/html/D/ipgoe_kfg_regionalnui_fizuko-geografichnui_oglyad_Afruku/

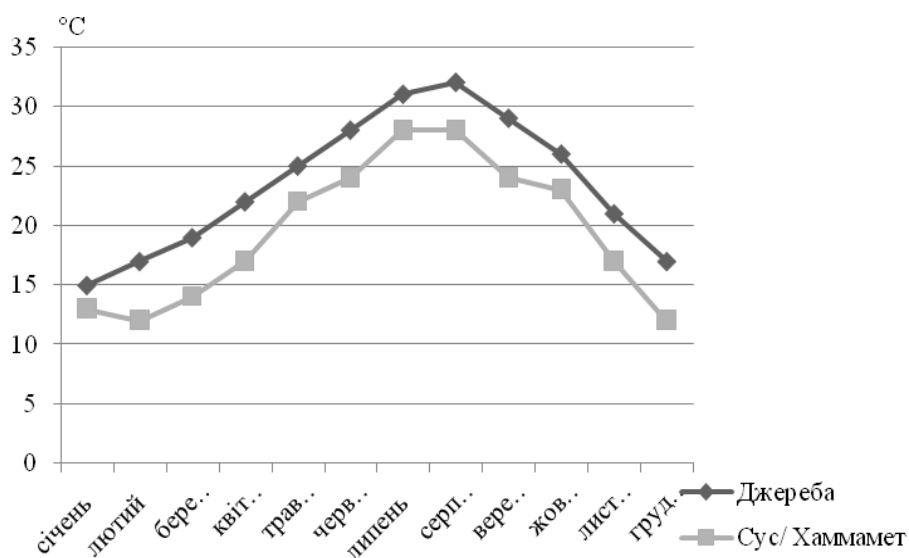

Рис. 1. Амплітуда коливання температури повітря протягом року на курортах Тунісу, °C (складено авторами на основі⁹)

Туристичний сезон в Тунісі розпочинається в кінці квітня і триває до початку листопада. Сезон «комфортних температур» відмічається з вересня по середину жовтня. Температура води на середземноморському узбережжі піднімається вище позначки +18°C уже у травні і, як видно з рисунку, не опускається нижче цієї позначки до грудня (рис. 2).

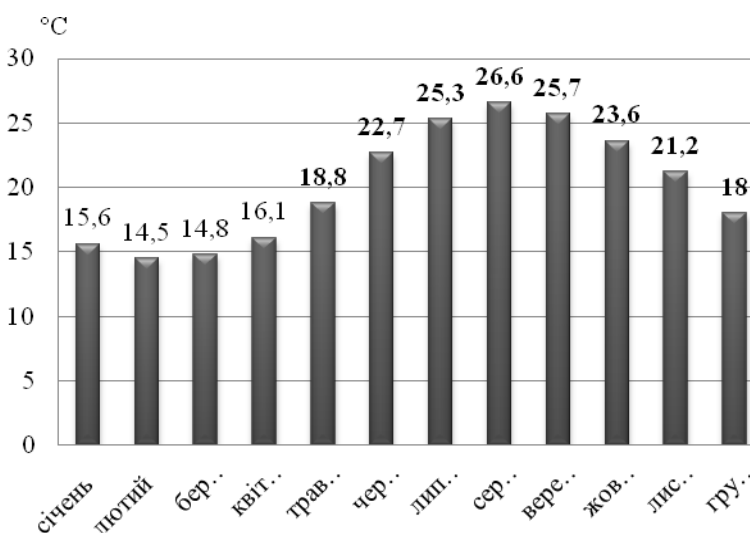

Рис. 2. Динаміка середніх значень температури води на середземноморському узбережжі Тунісу, °C (складено авторами на основі¹⁰)

⁹ Температура на курортах Туніса // Курорты мира [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://pogoda.turtella.ru/Tunisia/>

¹⁰ Температура на курортах Туніса // Курорты мира [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://pogoda.turtella.ru/Tunisia/>

Водні рекреаційні ресурси країни обмежені. Вони представлені єдиною великою річкою – Меджерда. Свій початок Маджерда бере на північно-східних відрогах гірської системи Тель-Атлас (Алжир), між хребтами Могодс і Крумірія і впадає в Туніську затоку Середземного моря. Це єдина річка Тунісу, яка не пересихає навіть під час літньої посухи.

Нечисленні озера залишкового та лагунного походження можуть мати бальнеологічне значення. У сухий сезон озера пересихають, перетворюючись на природні туристичні атракції, що сьогодні є дуже популярними серед туристів.

Прісні води концентруються в таких нестійких регіонах, як оази Сахари. Внаслідок розбудови мережі туристичних готелів відбувається процес виснаження водних ресурсів.

Про мінеральні води країни відомо мало. Окремі родовища мінеральних вод розташовані поблизу столиці країни Тунісу. Серед них відомі: Айн-Лікар (Ain Oktor), Сафія (Safia), і Айн-Гарсія (Ain Garcie).

Заслуговують на увагу національні парки Бу-Комін, Джебель-Бу-Хедма, Джебель-Шамбі, Ішкьоль, острови Зембра і Зембретта, що можуть стати ядрами розвитку різних форм екологічного туризму.

Джебель-Бу-Хедма розташований в південно-східній частині Сахарського Атласу і являє собою субтропічний степ. Загальна площа території резервату становить 169,88 км², при цьому він розділений на три функціональні зони: ядро – 88,14 км², буферна зона – 42,74 км² та зона співпраці – 39,0 км².

Рослинний світ Джебель-Бу-хедме в цілому є типовим для Тунісу і являє собою середземноморський біом з напівпосушливими лісами і степами, репрезентований 485 видами представників флори. На території парку зустрічаються сліди перебування доісторичних людей, а також періоду неоліту¹¹.

Джебель-Шамбі – національний парк є частиною лісового масиву Тебеса. На його території розташована гора Шамбі – найвища точка Тунісу, що дала назву парку. Загальна площа території, яка становить 437,23 км², розділена на три основні зони: ядро – 67,23 км², буферна зона – 70,0 км² і зона співпраці – 300,0 км². Всього в парку зростає 262 види рослин.

На території резервату створено освітній екологічний музей. Крім того, тут збереглися залишки древніх пристосувань, в тому числі кілька старовинних пресів, які використовувалися за часів протекторату.

Біосферний резерват Зембра і Зембретта розташований в Туніській затоці Середземного моря на одноіменних островах. Загальна площа – 164,88 км², розділена на дві основні зони: ядро – 5,5 км² (з них 4 км² – морські акваторії) та буферна зона – 2,41 км². Зони співпраці відсутня.

На острові Зембра зростають характерні для Середземномор'я види рослин: олива європейська, мастикове дерево, сунічник великоплідний тощо,

---

¹¹ Основні туристичні центри країни та їх спеціалізація // Сучасний стан та перспективи розвитку туризму в Тунісі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://blanki-ua.com.ua/blank_rez/6212/

характерні також вічнозелені чагарники, зокрема ерика деревоподібна. На острові Зембрета в основному зростають галофіти.

Національний парк Ішкель – природна територія на півночі Тунісу. У XIII столітті на території парку знаходилися мисливські угіддя династії Хафсидів. У 1977 році він оголошений біосферним заповідником, а у 1980 році був включений у список Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО та список територій, що охороняються Рамсарською конвенцією¹².

Парк складається з озера Ішкель, площею 50 км², заболочених територій, а також скельного масиву, що досягає висоти 510 м. Він використовується як місце зимівлі 180 видам птахів, серед яких є й рідкісні. В озеро впадають шість прісноводних ваді, які постачають воду тільки взимку. Влітку озеро через канал Тінджі і озеро Бізerta з'єднане з Середземним морем, тому солоність води у цей період дещо збільшується.

У парку розташований один з найважливіших орнітологічних заповідників Північної Африки, з багатим розмаїттям фауни і флори. Зустрічаються рідкісні види, на кшталт, султанки і мармурового чирка, широко поширені – гуси, качки, лебеді та фламінго.

Екосистема знаходиться під загрозою через будівництво дамб вище озера. Внаслідок підвищення солоності води, у 1996 році парк був включений в список об'єктів Всесвітньої спадщини, що знаходяться в небезпеці. Для часткового вирішення даної проблеми ЮНЕСКО розробило антикризовий план покращення управління парком.

У природному відношенні Туніс ділиться на чотири великих райони, які в основному збігаються з кліматичними районами – «Тель», «Сахель», «Степ», «Сахара».

Туніський Тель – північна, в основному гірська і найбільш освоєна частина країни. Тут розташовано чимало курортів країни, до прикладу: Сус, Хаммамет, Бізerta, Монастир, Туніс, Табарка. Регіон спеціалізується на пляжно-відпочинковому та пізнавальному туризмі. Зважаючи на наявний природно-ресурсний потенціал, він також може стати перспективним в плані розвитку спортивно-оздоровчих видів туризму, екологічного туризму, що будуть здійснюватися на базі гірських територій та ландшафтів.

Туніський Сахель – східний прибережний низовинний регіон, придатний для вирощування сільськогосподарських культур, що власне і визначає його спеціалізацію в господарському відношенні. Разом з тим, приморське положення вздовж затоки Габес перетворює регіон на рекреаційну зону з відомими курортами Сфакс, Габес, Джерба.

Туніськими «Степами» називають ступінчасті рівнини центральної частини з напівпустельними ландшафтами, що менш придатні для будівництва курортів та рекреаційних зон з огляду на географічне положення. Однак, вони можуть використовуватись для окремих екстремальних видів туризму, як мотосафарі, сендбординг, ралі тощо.

---

¹² Смаль І.В. Туристичні ресурси світу / І.В. Смаль. – Ніжин : Видавництво ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. – 336 с.

Для Степу характерна наявність величезних безстічних западин, розташованих нижче рівня моря (до -17 м) і заповнених солонцюватою водою. Їх називають Великими шоттами: Шотт-Джерід (5 тис. км²), Шотт аль-Гарса (1300 км²)¹³. Варто відзначити, що вже більше ста років в країні періодично обговорюються проекти штучного відродження внутрішнього туніського моря шляхом перекидання в ці западини морських вод із затоки Габес. Вважається, що штучне море могло б забезпечити недорогий транспортний шлях для вивезення мінеральної сировини з внутрішніх районів, створило б запаси води в посушливих районах, де її можна було б використовувати (за допомогою опріснення) для потреб сільського господарства. У плані розвитку туризму це дало змогу розширити туристичний продукт річковими круїзами.

Сухі степи на південь від Великих Шотт переходять в злегка горбисту пустельну рівнину – туніську частина Сахари. Тут поєднуються ландшафти кам'янистих пустель – хамад та піщано-глинистих пустель – серирів. Південніше вони переходять у суцільну піщану пустелю Рмель-ель-Абюд. Для цього району характерні міражі. Туристичні потоки у дану частину країни фактично відсутні.

Країна надзвичайно багата історичними, архітектурними та археологічними пам'ятками, які сформувались впродовж тривалої історії. Тут налічується сім історико-культурних об'єктів, занесених до Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО: Медина міста Туніс, Руїни Карфагену, Амфітеатр в Ель-Джемі, Північне місто Керкуан і його некрополь, Медина міста Сус, історичне місто Кайруан, стародавнє місто Дугга¹⁴.

Потужним центром пізнавального туризму сьогодні є столиця країни – м. Туніс. Тут зосереджена велика кількість пам'яток старовини і середньовіччя, серед яких всесвітньо відомий Карфаген, акведук, безліч середньовічних мечетей. Для туристів найцікавіша середньовічна частина міста – Медина. У 1979 році вона була занесена до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Найвідомішими туристичними атракціями тут являються: старовинна цитадель Касба, кам'яні брами Баб аль-Джадід (1276 р.) і Баб аль-Манара (XIV ст.); у Медвмі, середньовічній частині столиці – мечеті: Велика, або Джамі аз-Зігуна (732-863 рр.), із мінаретом (1894 р.), аль-Ксар (1106 р.) із мінаретом (1647 рр.), аль-Хауа, або Тауфік (1249-1277 рр.), аль-Халік (1375 р.), Мелласія (1435 р.), Юсуф Бея (1616 р.) із мінаретом і медресе (1677 р.), Хамуда-паша (1655 р.), Сіді Махрез (1675р.); мавзолеї Бені Хорасан (1093 р.), Хусейнідів (XVIII ст.); палаци: Дар Осман (XVII ст.), Дар аль-Бей (XVIII-XIX ст), де розташована урядова резиденція, Дар аль-Монастірі (XVIII ст.), Дарбен-Абдаллах (XVIII-XIX ст.), Бардо (XVIII-XIX ст.) з Національним музеєм Бардо

---

¹³ Смалъ І.В. Туристичні ресурси світу / І.В. Смалъ. – Ніжин : Видавництво ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. – 336 с.

¹⁴ Міжнародний туризм і сфера послуг [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М.П. Мальська, Н.В. Антоноук, Н.М. Ганич. – К. : Знання, 2008. – 661 с.

(найбільше у світі зібрання римських мозаїк), Дар Хусейн (XVIII ст.) із Музеєм ісламського мистецтва, Дар Бен Абдалла (XIX ст.); музей Сіді Бу Хрисан¹⁵.

Найбільш відвідуваний туристами об'єкт історико-культурної спадщини – Карфаген – давній фінікійський порт, в минулому місто-держава, столиця римської імперії, захоплена і зруйнована римськими військами у 146 році до н.е. Сьогодні тут активно проводяться археологічні розкопки. Туристичними атракціями в Карфагені є Національний музей Карфагена, Археологічний музей.

В Туніській Республіці розміщений потужний світовий центр релігійного туризму, четвертий за значенням в ісламському світі після Мекки, Медини та Єрусалиму – м. Кайруан. У країнах Магрибу вважається, що семикратний хадж до святинь Кайруана замінює паломництво до Мекки. У місті збереглися давні мечеті, серед яких почесне місце займає Соборна мечеть Кайруана, закладена разом з містом у 670 р. Для її будівництва використали матеріали зі зруйнованого Карфагену. Головною релігійною святинею Кайруана є гробниця одного з супутників Магомета. У Кайруані туристів приваблює Велика мечеть (Сіді-Окба, 670-836 рр.) із мінаретом (VIII ст.) – перша мечеть Магрибу, центр паломництва мусульман Північної Африки, «Мечеть трьох дверей» (866 р.), завії: Сіді аль-Гаріані (XIV ст.), Сіді Сахіб (XIV-XVII ст.), Сіді Амр Аббад (XIX ст.), Музей ісламського мистецтва. Історичне частина міста також є частиною Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Не зважаючи на той факт, що Туніс – це країна мусульманська, є тут пам'ятки, що пов'язані з християнством. Сбейтла – одне з найвизначніших місць країни щодо історичного зв'язку з християнством. У ньому знаходяться сім будівель релігійного значення, які свідчать про важливу роль релігії у період IV-V ст. Залишки християнських будівель також можна побачити у Мактарі, а у музеї Енфіди, що знаходиться неподалік, представлена цікава колекція мозаїк. Хоча Сбейтла – це одне з найкраще збережених міст Тунісу, його історія досліджена не достатньо. Цікаве воно і з точки зору археологічних досліджень. Окремі знахідки, такі як відкриття пунічної стели, а також наявність у цій місцевості мегалітів, свідчать про те, що життя з'явилося у регіоні досить рано, хоча жодних слідів міської цивілізації до прибуття римлян тут не було знайдено.

Чисельність населення країни у 2016 року становила 11,4 млн. осіб (79-те місце у світі) (рис. 3). Країна належить до другого типу відтворення: народжуваність станом на 2016 рік – 16,64‰ (113-те місце у світі), смертність – 5,98‰ (166-те місце у світі), природний приріст – 10,7‰ (126-те місце у світі)¹⁶.

---

¹⁵ Смалъ І.В. Туристичні ресурси світу / І.В. Смалъ. – Ніжин : Видавництво ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. – 336 с.

Масляк П.О. Країнознавство : підручник / П.О. Масляк. – К.: Знання, 2007. – 292 с.

Парфіненко А.Ю. Туристичне країнознавство : навч. посіб. / А.Ю. Парфіненко. – Харків : Бурун Книга, 2009. – 288 с.

¹⁶ Населення Тунісу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://countrymeters.info/ru/Tunisia>

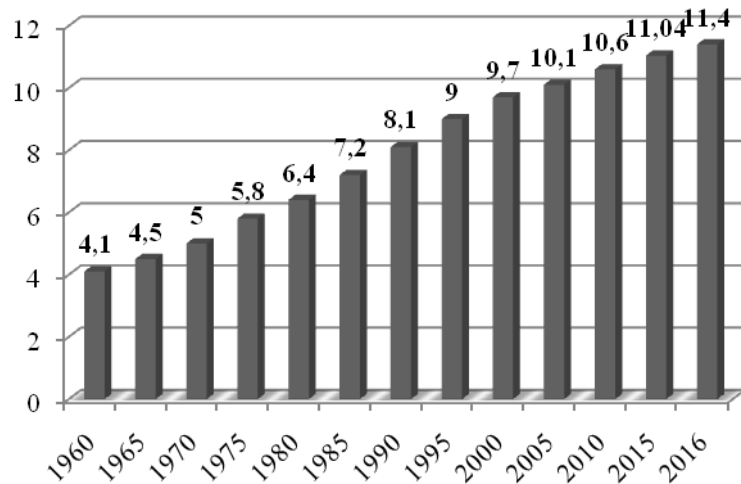

Рис. 3. Динаміка кількості населення Тунісу, млн.ос.

На динаміку та склад населення істотний вплив роблять зовнішні міграції. В останні десятиліття неухильно наростає потік еміграції туніських робітників до Франції, ФРН, з 70-х років – до Лівії та країни Перської затоки. Станом на 2017 рік сальдо міграції складало -6867 осіб або 0,6%¹⁷.

Населення Тунісу однорідне в національному відношенні: переважну його частину складають тунісці арабо-берберського походження (98%), європейці становлять 1%, представники інших національностей – теж близько 1%.

До останнього часу Туніс серед арабських країн дещо виділявся характером перетворення в сфері соціального і культурного життя, що зробило певний вплив і на демографічну ситуацію в країні. У 1956 р. був прийнятий Кодекс законів про сім'ю і шлюб, який заборонив полігамію, встановив юридичну рівноправність чоловіків і жінок. З середини 60-х років активно пропагується практика планування сім'ї. Медичні заходи, проведені в рамках цієї кампанії, дали деякі позитивні результати в поєднанні з політикою, спрямованою на емансипацію жінок.

Середній вік населення Тунісу становить 32,4 роки (97-ме місце у світі)¹⁸. Співвідношення вікових груп представлено на рисунку 4.

За масштабами діяльності, спрямованої на розвиток освіти і народної освіти, Туніс займає одне з перших місць серед арабських і афро-азіатських країн. Рівень письменності 2016 року становив 81,8% дорослого населення: 89,6% – серед чоловіків, 74,2% – серед жінок. Державні витрати на освіту становлять 6,2% ВВП країни¹⁹. Це один з найвищих показників серед країн Африки.

¹⁷ Населення Тунісу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://countrymeters.info/ru/Tunisia>

¹⁸ Населення Тунісу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://countrymeters.info/ru/Tunisia>

¹⁹ Салига Н.М. Вплив міжнародного туризму на економіку країн Північної Африки / Н.М. Салига // Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку» (м. Бердянськ, 20-21 квітня 2017 р.). – Бердянськ : БДПУ, 2017. – Ч.1. – С. 77-80.

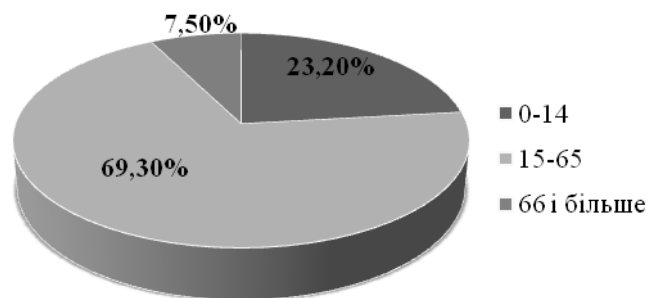

Рис.4. Співвідношення вікових груп населення Республіки Туніс (складено авторами на основі ²⁰)

Середній показник густоти населення становить 72,4 ос./км². Найменш заселені південні пустельні території країни. За особливостями умов життя, укладу життя, матеріальної культури населення, країна традиційно поділена на дві великі групи: городян і сільських жителів з однієї сторони, та бедуїнів-кочівників – з іншої.

Поняття «бедуїни» досить умовне. Скотарські племена, що населяли передпустельну область та сухі степи, а подекуди північ країни (Західний Телль), здавна вели напівосілий спосіб життя. Приблизно з XVII ст. великі племена (злас, фрашіш хаммаме) не змінювали основних місць розселення і здійснювали лише сезонні перекочування. Однак ще на початку XX ст. жителі степів і напівпустель сахарської зони мешкали в наметах, які називають Гурби. Зазвичай такі помешкання зустрічаються ізольовано або утворюють поселення – дуар. Дуари в даний час є основним типом поселення в степах і на півдні, часто вони зустрічаються в північно-західних районах Тунісу. Вони сьогодні використовуються як атракційні об'єкти для туристів.

Повну протилежність являє собою система сільського розселення в Сахель і на півночі та сході країни – у дельті р. Меджерди і на мисі Ет-Тіб. Великі села, що мають по кілька тисяч мешканців, розташовані недалеко один від одного, утворюючи свого роду ланцюги поселень. Характерною рисою приморських районів є схожість міської та сільської забудови.

Туніс – країна з відносно високою часткою міського населення. Рівень урбанізації становить 66,8% (станом на 2016 рік), темпи зростання частки міського населення, починаючи з 2010 року становлять в середньому 1,38% щороку. Найбільші міста країни: Туніс, Сфакс, Сус, Бізерт, Кайруан²¹.

Трудові ресурси у 2016 році становили 4,044 млн. осіб (92-ге місце у світі)²². Структура зайнятості населення неухильно зазнає змін впродовж останніх п'ятдесяти років. За останню чверть століття різко скоротилася частка

²⁰ Населення Тунісу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://countrysimeters.info/ru/Tunisia>

²¹ Найбільші міста Тунісу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki>

²² Салига Н.М. Вплив міжнародного туризму на економіку країн Північної Африки / Н.М. Салига // Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку» (м. Бердянськ, 20-21 квітня 2017 р.). – Бердянськ : БДПУ, 2017. – Ч.1. – С. 77-80.

зайнятих у сільському господарстві. У 50-х роках населення, зайняте у аграрному секторі складало 70%. Згідно з результатами перепису 1966 р. їхня частка скоротилася до 41%, а в 1975 р. вона склала уже 32%. Сьогодні структура зайнятості населення Тунісу виглядає наступним чином:

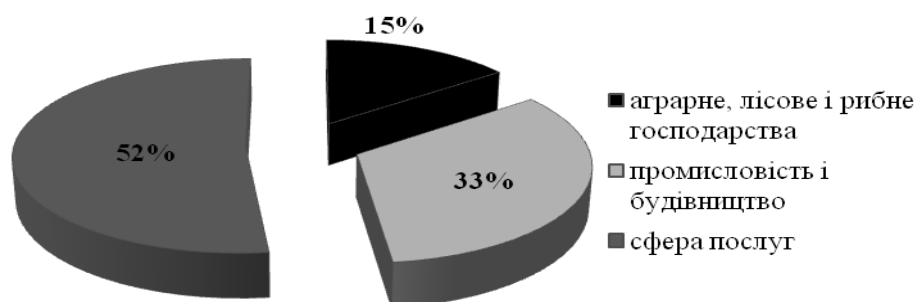

Рис. 5. Структура зайнятості населення Тунісу (складено авторами на основі²³)

Безробіття станом на початок 2016 дорівнювало 15,4% працездатного населення, 2014 року – 14,9% (154-те місце у світі): серед молоді у віці 15-24 років ця частка становила 37,6%, серед юнаків – 35,7%, серед дівчат – 41,8% (10-те місце у світі)²⁴.

За роки незалежності в структурі економіки Тунісу відбулися істотні зміни. До середини 70-х років ХХ століття обсяг продукції обробної промисловості зріс у порівнянні з 1960 р. у 5 разів. Частка промисловості піднялася до 20-25% ВВП, а частка сільськогосподарської продукції знизилася майже до 20%. Понад половини вартості валового внутрішнього продукту складають доходи від транспорту, туризму, торгівлі та послуг.

Однією з пріоритетних галузей Республіки Туніс є міжнародний туризм. За даними UNWTO міжнародний туризм дає 5,8% ВВП країни і 14% експорту (станом на 2017 рік). Сьогодні у туристичній сфері зайнято 5,3% населення²⁵. Доходи від туризму покривають 60% торгового дефіциту країни.

В економіці країни міжнародний туризм виконує ряд важливих функцій:

- є джерелом валютних надходжень і засобом для забезпечення зайнятості;
- розширює вкладення у платіжний баланс і ВВП країни;
- сприяє диверсифікації економіки, створюючи галузі, які обслуговують сферу туризму;

²³ Tourism in figures. Ministry of Tourism and Handicrafts Republic of Tunisia [Electronic resource]. – Retrieved from <http://www.tourism.gov.tn/en/achievements-and-prospects/tourism-in-figures/figures-2016.html>

²⁴ Населення Тунісу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://countrymeters.info/ru/Tunisia>

²⁵ Tunisia. Travel & Tourism Competitiveness Index 2017 edition // Travel and Tourism Competitiveness Report 2017. Country profiles [Electronic resource]. – Retrieved from <https://www.weforum.org/reports/the-travel-tourism-competitiveness-report-2017>

- зі зростанням зайнятості у сфері туризму збільшуються доходи населення і підвищується рівень добробуту нації²⁶.

Початок розвитку масового туризму в Тунісі відноситься до 70-х років ХХ століття. Ставка на туризм, як основний двигун розвитку країни була зроблена президентом Тунісу Зін Ель Абідін Бен Алі в 1987 р. Відносна політична стабільність, що зберігається в Тунісі вже багато років, сприяла припливу зарубіжних інвестицій, в першу чергу в розвиток туризму.

За даними UNWTO впродовж останніх десяти років можна простежити стабільну позитивну динаміку в'їзного міжнародного туризму в регіоні Північна Африка в цілому. На нашу думку, причинами такого прояву стали: покращення туристичної інфраструктури, зниження ціни на туристичний продукт, часткове поліпшення міжнародної відкритості та певний прогрес у збереженні культурної спадщини. Для Тунісу характерна дещо інша тенденція²⁷ (рис. 6).

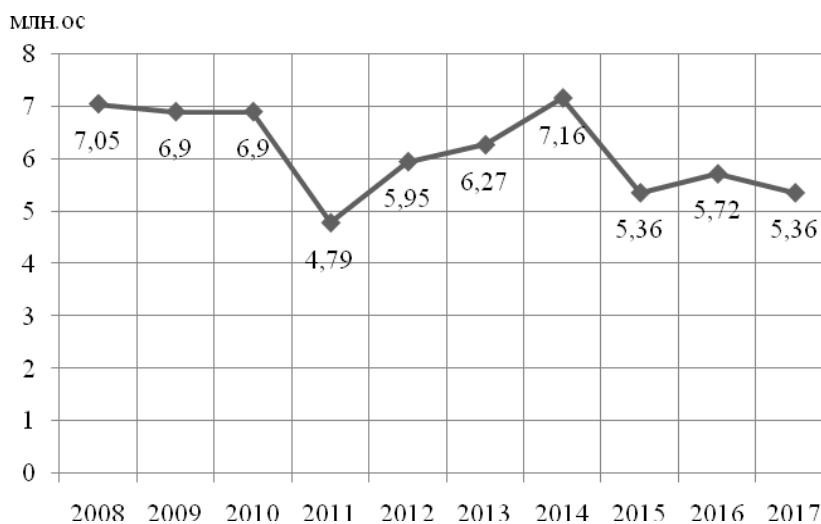

Рис. 6. Динаміка туристичних прибуттів в Республіку Тунісі, млн. осіб.

Так, аналізуючи офіційну статистику UNWTO, можна спостерігати, що в регіоні найвищий показник міжнародних прибуттів спостерігався у 2014 році – 7,16 млн. осіб. Станом на 2017 рік їхня кількість знизилась до найнижчої за останні п'ять років позначки у 5,36 млн. осіб.

У 2017 році Тунісі опустився на вісім позицій за індексом конкурентоспроможності у сфері туризму, порівняно з минулим роком, і сьогодні займає 87-е місце у світі. Негативна динаміка пояснюється низьким

²⁶ Салига Н.М. Вплив міжнародного туризму на економіку країн Північної Африки / Н.М. Салига // Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку» (м. Бердянськ, 20-21 квітня 2017 р.). – Бердянськ : БДПУ, 2017. – Ч.1. – С. 77-80.

²⁷ Король О.Д. Міжнародні туристичні прибуття та доходи від іноземного туризму: загальносвітова динаміка та аналіз за країнами / О.Д. Король // Вісник ОНУ. – Сер.: Географічні та геологічні науки. – 2017. – Т. 22. – Вип. 2. – С. 104-117.

Tourism in figures. Ministry of Tourism and Handicrafts Republic of Tunisia [Electronic resource]. – Retrieved from <http://www.tourism.gov.tn/en/achievements-and-prospects/tourism-in-figures/figures-2016.html>

рівнем безпеки (102-е місце в світі), високими терористичними загрозами (112-е місце), а також низькою конкурентоздатністю на ринку трудових ресурсів і людського потенціалу (113-е місце)²⁸.

Так, у Тунісі після терактів у 2015 р. закрилася половина готелів. Найбільшого удару по турсектору Тунісу завдало зниження інтересу з боку туристів з Європи. При цьому найбільших втрат зазнала іспанська мережа RIU Hotels & Resorts, якій належав готель Imperial Marhaba, на пляжі якого 26 червня 2015 р. стався терористичний акт. Тоді жертвами атаки стали 38 туристів з усього світу. Припинили свою роботу курортний комплекс Djerba la Douce на Джербі (французька мережа Club Med), готель Dar Djerba і Palm Beach Djerba (французька мережа Marmara) та ін. У 2015 р. Туніс недорахувався близько мільйона туристів.

Іншими складовими індексу конкурентоспроможності Республіки Туніс UNWTO визначила²⁹:

- конкурентоспроможність бізнес-середовища – 66-е місце;
- конкурентоспроможність між народної відкритості – 76-е місце;
- конкурентоспроможність цінової компоненти у сфері туризму – 9-е місце;
- конкурентоспроможність екології навколишнього середовища – 89-е місце;
- конкурентоспроможність гігієни та санітарії – 75-е місце;
- конкурентоспроможність рівня сервісу у сфері туризму та рекреації – 69-е місце;
- конкурентоспроможність пізнавального та ділового туризму – 83-е місце;
- конкурентоспроможність відпочинкового туризму – 94-е місце;
- конкурентоспроможність наземної та водної туристичної інфраструктури – 95-е місце;
- конкурентоспроможність повітряної туристичної інфраструктури – 85-е місце.

В'їзний туризм Тунісу залежить від європейського ринку. Для європейців Туніс став найбільш відвідуваним напрямком в Африці ще 15 років тому. З європейських країн сюди приїжджають близько 80% туристів. Головні постачальники туристів у Туніс – Франція (1 млн. 200 тис. туристів) та Німеччина (1 млн.). Дуже активно відвідують країну бельгійці, італійці, англійці. А в останні роки значний інтерес виявляють до Тунісу туристи країн Східної Європи: Польща – 80 тис. осіб, Чехія – більше 100 тис. осіб, Росія – 100 тис. осіб.

Географія туристичного потоку до Тунісу виглядає наступним чином (рис. 7):

---

²⁸ Tunisia. Travel & Tourism Competitiveness Index 2017 edition // Travel and Tourism Competitiveness Report 2017. County profiles [Electronic resource]. – Retrieved from <https://www.weforum.org/reports/the-travel-tourism-competitiveness-report-2017>

²⁹ Tunisia. Travel & Tourism Competitiveness Index 2017 edition // Travel and Tourism Competitiveness Report 2017. County profiles [Electronic resource]. – Retrieved from <https://www.weforum.org/reports/the-travel-tourism-competitiveness-report-2017>

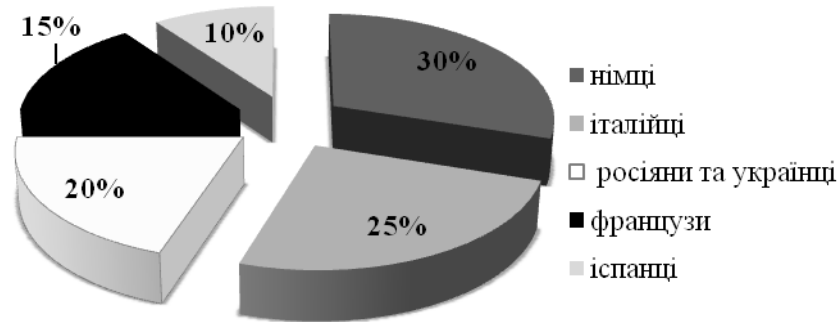

Рис. 7. Географія в'їзного туризму Тунісу (складено авторами на основі ³⁰⁾)

Зниження числа туристичних прибуттів відповідно привело до певного зменшення і прибутків від міжнародного туризму. Динаміка даного показник продемонстрована на рисунку 8.

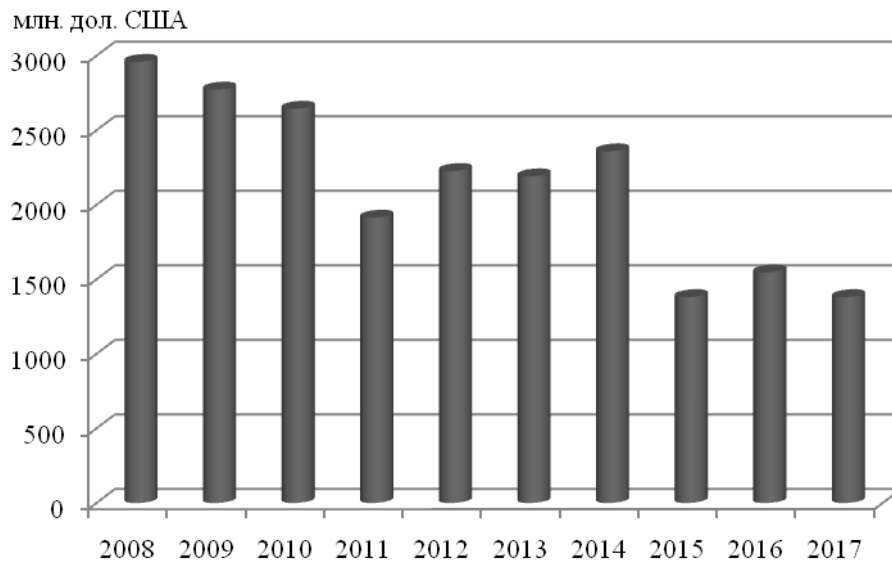

Рис. 8. Динаміка прибутків від міжнародного туризму в Республіці Туніс, млн. дол. США (складено авторами на основі ³¹⁾)

У 2017 році доходи від туризму були аналогічними за показник 2015 року – на рівні 1,3 млрд. дол. США, що є найнижчим показником, починаючи з 2000 року.

Варто зазначити, що найбільше доходів від туристичних прибуттів залишають французи, іспанці, англійці та німці ³².

У 2016 році більш, ніж на 20% знизилась середні витрати туристів під час перебування в країні у порівнянні з 2008 роком. Станом на 2017 рік цей

³⁰ Туніс. Въездной туризм // Мировой Атлас Данных [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://knoema.ru/atlas/Тунис/topics/Туризм/Показатели-въездного-туризма/Въездной-туризм>

³¹ Туніс. Поступления от международного туризма // Мировой Атлас Данных [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://knoema.ru/atlas/Тунис/Поступления-от-международного-туризма>.

³² Международный туризм, доходы, в текущих ценах // Мировой Атлас Данных [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://knoema.ru/atlas/Тунис/Поступления-от-международного-туризма>

показник становить 257,7 дол. США. Відмічаємо також зниженням загальної тривалості перебування в країні іноземних туристів. Якщо у 2014 році туристи проводили в країні в середньому 29 день, то у 2017 році – 17,8 днів³³.

Природно-ресурсна складова туристично-рекреаційного потенціалу та історико-культурна спадщина є основними мотивами для відвідування країни – 52% туристичних прибуттів. Вважається, що за ступенем розвитку таласотерапії, Туніс займає 2-е місце у світі після Франції. SPA-комплекси є на кожному туніському курорті. Усього в Тунісі налічується 20 центрів таласотерапії, і в основному вони сконцентровані на північному сході країни, навколо міст Хаммамет, Сус, Порт Ель Кантаун і Монастір³⁴.

Окрім відпочинкового туризму значний сегмент доходів від міжнародного туризму приносить і діловий туризм. Дедалі популярнішими стають джип-сафари, дайвінг, пішохідний туризм, подорожі на верблюдах, гольф-туризм, паломницькі тури. Перспективними є екотуризму та інсентив-туризму.

Важливу роль у розвитку туризму відіграє туристична інфраструктура.

Туризмостроїтво країни налічує 755 готельних комплексів загальною місткістю близько 206 тис. місць. У галузі зайнято близько 340 тис. робочих місць, з них 82 тис. – на постійній основі³⁵.

Дві третини з усіх готелів – це чотири-і п'ятизіркові готелі. На ринку туристичних послуг країни представлені усі відомі світові готельні ланцюги – «Маріотт», «Шератон», «Хілтон», «Холідей Інн» і т.д. Функціонують також досить якісні місцеві готельні ланцюги: Abou Nawas, El Hana, Marhaba, Les Oranges.

Туніс – це найбільш європеїзована країна арабського світу, тому принципи класифікації туніських готелів цілком відповідають європейським вимогам. Найпоширеніша система харчування в готелях – напівпансіон. У Тунісі практично немає готелів, які працюють за схемою «все включено». Навіть готелі 2-3* надають вельми якісний пансіон з непоганим вибором страв. У низький сезон при слабкій заповнюваності в деяких невеликих «малозіркових» готелях вечеря може пропонуватися за меню. Багато готелів влаштовують «тематичні» вечери, змінюючи кухню кожен вечір: інтернаціональна, італійська, далекосхідна і т.д.

Транспортна інфраструктура представлена понад 19 тис. км автомобільних шляхів, максимальна густина яких відмічається у північних і східних районах.

---

³³ Tunisia. Travel & Tourism Competitiveness Index2017 edition // Travel and Tourism Competitiveness Report 2017. Country profiles [Electronic resource]. – Retrieved from <https://www.weforum.org/reports/the-travel-tourism-competitiveness-report-2017>.

³⁴ Салига Н.М. Вплив міжнародного туризму на економіку країн Північної Африки / Н.М. Салига // Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку» (м. Бердянськ, 20-21 квітня 2017 р.). – Бердянськ : БДПУ, 2017. – Ч.1. – С. 77-80.

³⁵ Tunisia. Travel & Tourism Competitiveness Index2017 edition // Travel and Tourism Competitiveness Report 2017. Country profiles [Electronic resource]. – Retrieved from <https://www.weforum.org/reports/the-travel-tourism-competitiveness-report-2017>.

Загальна довжина залізниць – близько 2,244 тис. км³⁶. Основна залізниця проходить по узбережжю, зв'язуючи між собою міста Туніс, Сус, Сфакс, Габес. Як туристична атракція функціонує потяг «Червона Ящірка» – відновлений потяг беїв, з вікон якого можна подивитися на ландшафти ущелини Сельджа.

У Тунісі діють дві міжнародні авіакомпанії – «Туніс-Ер» і «Ер Ліберті Тунізі». Міжнародний аеропорт столиці Тунісу – «Картаж» знаходиться в 8 км на північний схід від столиці. Крім того, в Тунісі функціонують міжнародні аеропорти Сфакс Ель-Май, Джерба-Меліта, Сакнес-Монастир, Таузар-Нефта.

Можливості внутрішніх рейсів в країні досить обмежені. Три аеропорту здійснюють внутрішні перельоти за трьома напрямками: Туніс – Джерба, Туніс – Сфакс і Туніс – Таузар.

Основні перевезення водним транспортом здійснюються через глибоководні порти: Табарке, Бізерте, Туніс (Хальк-ель-Уед), Сус, Сфакс, Сехир, Габес.

Позитивним поштовхом для розвитку туристичної індустрії відіграв Закон «Про інвестиції», прийнятий в 1972 році і доповнений у 1986 і 1994 роках, що дозволив отримати значний притік іноземних інвестицій в економіку країни.

Більша частина інвестицій пішла на будівництво готельних комплексів. При цьому сама держава в багатьох випадках фінансувала на 40-60% будівництво закладів готельного господарства. Дуже швидко були побудовані комфортабельні зони відпочинку в Хаммамете, Сусі і на острові Джерба.

Управління туризмом в Тунісі здійснюється Міністерством з туризму та ремесел³⁷. Слід зазначити, що в його руках сконцентрований значний контроль над туристичною сферою. Так, він встановлює для туніських туристичних компаній жорсткі нормативи на вартість трансферів та екскурсій. Рішення міністерства обов'язкові до виконання усім туристичним фірмам. Держава також встановлює для готелів кожної категорії цінову вилку *gaquo* для попередження цінових воєн на зразок турецького прикладу. Все це робить туристичний бізнес Тунісу дуже організованим та добре прогнозованим.

Уряд Тунісу щорічно виділяє зі свого бюджету мільйони доларів на рекламу і маркетинг, займається державним інвестуванням в туристську інфраструктуру, на поліпшення екології, розвиток транспорту, рекламу країни за кордоном. Уряд активно сприяє зростанню громадських та приватних інвестицій в об'єкти туристичної інфраструктури, особливу увагу приділяє модернізації аеропортів. Іншими важливими заходами розвитку національного сектору туризму Тунісу є активна промоційна діяльність на міжнародному туристичному ринку, сприяння іноземним та місцевим приватним інвестиціям у туризм, підготовка та підвищення кваліфікації туристичних кадрів, гарантування безпеки туристів та розвиток туристичних регіонів.

---

³⁶ Тунис. Протяженность железнодорожных линий // Мировой Атлас Данных [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://knoema.ru/atlas/Тунис/Протяженность-железнодорожных-путей>

³⁷ Tourism in figures. Ministry of Tourism and Handicrafts **Republic of Tunisia** [Electronic resource]. – Retrieved from <http://www.tourism.gov.tn/en/achievements-and-prospects/tourism-in-figures/figures-2016.html>

Завдяки таким заходам з боку держави зростає якість сервісу, різноманітність послуг, падає середня ціна турів і, як наслідок, зростає потік туристів. Можна з упевненістю стверджувати, що ця тенденція збережеться і в майбутньому. Довготермінова туристична стратегія Тунісу спрямована на створення необхідних умов для зростання кількості іноземних туристів, на збільшення середньої тривалості їхнього перебування в країні та обсягу валютних надходжень.

Практичний аспект дослідження виявляється у проведеному SWOT-аналізі розвитку туристичної індустрії Республіки Туніс (табл.).

Таблиця

SWOT-аналіз розвитку туристичної індустрії Республіки Туніс

Позитивний вплив	Негативний вплив
<p><u>Сильні сторони:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - країна затребувана на туристичного ринку - державна підтримка індустрії туризму - велика кількість визначних пам'яток - високий сервіс європейського рівня - постійний потік туристів - тривалий купальний сезон - сприятливий клімат впродовж усього року 	<p><u>Слабкі сторони:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - значний вплив чинника сезонності на прибуток - варіюється цінова політика - високий рівень безробіття
<p><u>Можливості:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - збільшення темпів зростання ринку - можливість зниження цін - можливість турів в кредит - система знижок для студентів - розвиток нових видів туризму - підвищення рівня сервісу 	<p><u>Загрози:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - спад в економіці країни, викликаний світовою кризою - несприятливі зміни в темпах зростання в курсах валют - зниження платоспроможності населення - зміни в уподобаннях споживачів - природні катаклізми - політична нестабільність - близькість до «гарячих точок» - теракти

Висновки. На підставі аналізу сучасних тенденцій розвитку туризму в Республіці Туніс зазначимо, що туристична галузь, маючи потужний туристично-рекреаційний потенціал, розвивається без урахування особливостей її функціонування, глибокого аналізу суті проблем і за умов відсутності цілеспрямованої, комплексної туристичної політики держави, відпрацьованих механізмів управління. Першочергового вирішення потребує впорядкування та приведення у відповідність чинної нормативно-правової бази потребам і тенденціям розвитку туристичної галузі.

Туніська Республіка володіє потужним потенціалом для розвитку іноземного туризму. Для збільшення в'їзних туристичних потоків необхідна активізація маркетингової діяльності в галузі туризму, спрямованої на створення позитивного іміджу країни, як регіону безпечного та комфортного перебування. При умові досягнення політичної стабільності в країні, досліджувана туристична дестинація може стати однією із провідних за рівнем розвитку іноземного туризму, як в межах Африканського регіону, так і в світі загалом.